

MİLLÎ ŞUUR VE TÜRKÇEMİZ*

Recai AKDAĞ

GİRİŞ

Milletleşme sürecini tarihin doğal seyri içinde tamamlama başarısına erişmiş insan toplulukları, millet olmaya muvaffak olmuşlardır. Millet olmak demek, kendi kaderini herhangi bir dış müdahale olmaksızın tayin etmek demektir. Bu şeref, çok az sayıda insan topluluğuna nasip olmuştur. Bu topluluktan biri de hiç şüphesiz Türklerdir çünkü Türkler, dillerine sahip çıkarak kalıcı eserler bırakarak çağlara âdeta meydan okumuşlardır. Kalıcı eser dememizin sebebi, millet tarafından okunmak ve tanınmak demektir. Tek başına Orhun Abideleri Türk milletinin tarihî derinliğini, yüksek kültür ve medeniyet davasını ve Türkçesinin gücünü ispata kâfidir.

Dede Korkut Hikâyeleri, aynı şekilde o muhteşem Türkçesiyle millî şuur tertip ve tasdik etmeye muktedirdir. Türkülerimizdeki o müthiş anlatım; Türkçemizin halkın gönlündeki yerini ve kudretini, milletimizin medeniyet seviyesini ifadeye kadirdir.

Bu milletin medeniyet havzası; Türkçe konuşulan, türküler söylenen her yerdir. Çalışmamızda değişik misal ve tespitlerle Türkçemizin millî şuurumuzu inşa etmedeki rolü incelenmeye çalışılmıştır.

Millî Şuur ve Türkçemiz

“Millet” denilen içtimai yapı, fertlerin ortak değerler üzerine inşa ettikleri kültür unsurlarının tek vücut olmuş hâlidir. Tarihin farklı merhalelerinde insanlar; çeşitli değerler etrafında birleşmişler, beraber yarattıkları ortak paydaları birlikteliklerinin çimentosu yapmışlardır. Kültür birlikteliği, inanç

* “Dilimiz Kimliğimizdir” Makale ve Deneme Yarışması’nda makale türünde Seçici Kurul Özel Ödülü almıştır.

birlikteliği, kan birlikteliği, coğrafya birlikteliği, ortak menfaat birlikteliği, tarih ve kader birlikteliği on dokuzuncu asra kadar insan topluluklarını kaynaştırmıştır. On dokuzuncu asır itibarı ile millet dediğimiz içtimai bütünlük, farklı zeminlerde birliktelik sağladığını anlamıştır. Bu zeminlerin en mühimi şüphesiz lisanıdır.

Dil, bir milletin sahip olduğu kültürel değerlerin başında gelir. Aynı dili konuşan insanlar, “millet” denilen sosyal yapının temelini oluştururlar. Duygu ve düşüncüyü aktaran bir araç olan dil; insan topluluklarını anlamsız yığınlar olmaktan çıkararak aralarında duygu, düşünce ve amaç birliği olan bir toplum yani “millet” hâline getirir. Dil; onu konuşanların duygu, düşünce ve hayal dünyalarını belirler.¹

Her millet, dilini ve kültürünü yüzyıllar boyunca yoğurur. Bu esnada o, akan bir nehir gibi içinden geçtiği her topraktan bazı unsurları alır. Bu bakımdan her milletin dili, o milletin çağlar boyunca yaşadığı tarihin âdeta özetidir.² Her dilin kelime hazinesi, onu konuşan milletin kültür ve medeniyetini yansıtır. Hissetmediği ya da bilmediklerinin onun dünyasında yeri olmadığı gibi adı da yoktur. Bu yüzden de diller, milletlerin hem kültür hem de medeniyetlerinin aynasıdır.³ “Kamus bir milletin hafızası, yani kendisi; heyecanı, hassasiyetiyle, şuuruyla. Kamusa uzanan el, namusa uzanmıştır. Kamus, bir umman; dualar uğuldar derinliklerinde, destanlar coşar.”⁴ Cemil Meriç Bey; bu tespitiyle dilin, bir millet için hayati ehemmiyetini izah ederken millet için dilin gelenekten geleceğe bir köprü, bir var oluş iksiri olduğunu belirtmiştir.

Millî varlığı duymanın ilk şartı dildir. Dil, milletin temelidir. Dil birliği, kültür birliğini meydana getirir. Kültür birliğini sağlamış bir milleti, siyasi ve askerî hiçbir kuvvet bölemez, parçalayamaz. 1911’de başlatılan ve Gaspıralı’nın derin etkileri görülen “Yeni Lisan ve Güzel Türkçe” hareketini yöneten Ziya Gökalp, Ali Canip ve Ömer Seyfettin’in şiarı şuydu: “Gerek Türkiye’de gerek haricteki bütün Türklerin umumi ve edebî bir lisanı vardır. Bu da İstanbul Türkçesidir. Çünkü Türklerin millî, dinî, harsi merkezi İstanbul’dur.”⁵ Büyük imparatorlukların ömrünü doldurup yerine ulus devletlerinin kurulmaya başlandığı 19. asrın sonu ve 20. asrın başları -ki Türkiye

1 Mustafa Argunşah, *Dil Yarısı*, Türk Ocağı Kayseri Şubesi Yayınları, Kayseri 2006, s. 33.

2 Mehmet Kaplan, *Kültür ve Dil*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2008, s. 152.

3 Argunşah, *age.*, s. 34.

4 Cemil Meriç, *Bu Ülke*, İletişim Yayınları, İstanbul 2002, s. 280.

5 Argunşah, *age.*, s.104.

Cumhuriyeti de bu dönemde kurulmuştur- “dil” mefhumunun milletleşme ve millî devlet kurmadaki devasa rolünün zuhur ettiği dönemlerdir.

1897 Türk-Yunan Savaşı’nda Mehmed Emin Bey’in Selanik’te çıkan *Asır* gazetesinde yayınlanan ve “Yurdumun Koç Yiğitlerine” ithaf ettiği “Cenge Giderken” adlı şiirinde şair şöyle haykırır:

*Ben bir Türk’üm dinim, cinsim uludur.
Sinem, özüm ateş ile doludur.
İnsan olan vatanının kuludur,
Türk evladı evde durmaz giderim.*

Bu şiiri okuyan ve Kırım’da *Tercüman* gazetesini çıkaran İsmail Gaspralı Bey, duygulanıyor ve Mehmed Emin Bey’e yazdığı mektupta şunları söylüyor:

“Şiirlerinizi Edirne, Bursa, Ankara, Erzurum Türkleri anlayıp lezzetle okuyacakları gibi Tiflis, Tebriz, Şirvan, Horasan, Kâşgar, Sibiryâ, Kazan ve Kırım Türkleri de okuyacaklardır. Bu şerefe Nef’î ne Nâbî nail olamadılar. Kırk elli milyonluk ve otuz asırlık bu âleme ilk önce bir kaşık ‘oğul balı’ni yediren siz oldunuz ki bize şeref size saadettir.”⁶ Büyük Türk mütefekkirine bu sözleri söyleten ve bu heyecanı yaşatan şüphesiz ki Mehmed Emin Bey’in şiirine “oğul balı”ni yediren güzel Türkçemizdi. Halide Edib Hanım’ın Sultanahmet Mitingi’ne katılan on binleri oraya akın ettiren kalplerindeki iman, vatan ve bayrak aşkıydı. Onlara bu aşkı içiren ise Halide Hanım’ın gönlünden kopup dimağına gelen, oradan da yüz bini aşkın Müslüman Türkün ruhuna inen feyizli Türkçeydi. Sultan Alparslan’ın Malazgirt’te ordusuna hitabını tesirli kılan da Gazi Mustafa Kemal’in “Ben size taarruzu değil, ölmeyi emrediyorum!” sözündeki tarifi mümkün olmayan cesaret dalgası ve kudret de ancak Türkçemizin gücüyle hedefini vurmuştur. Çağlar ötesinden Bilge Kağan’ın “Üze tengri basma yir telinmeser Türk budun ilingin törüngün kim artatı udaçı erti?”⁷ (Üstte gök basmasa, altta yer delinmese Türk milleti ilini, töreni kim kim bozabilecekti?) bu seslenişi, bin dört yüz senelik bir dalganın kaynağıdır, ilhamıdır. En zor durumlarda Türk milleti, millî şuurunu kalpten kalbe imanı ile dilden dile Türkçesi ile fısıldar. Oğullarını Çanakkalé’ye gönderen analar, Türkçemizin sade ve sıcak bir o kadar da yakıcı kelimeleleri ile kınalı kuzularını yolcu ettiler. 15 Temmuz 2016 gecesini varlığımıza kasteden hainleri bu millet, reiscumhurunun cesaret dalgası yayan, âdeta Bilge Kağan’ın bin dört yüz sene evvelki seslenişini hatırlatan Türkçe çağrısı

6 Argunşah, *age.*, s.76.

7 Muharrem Ergin, *Orhun Abideleri*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2006, s. 40.

ile tarihin bataklığına gömdü. Buram buram Türkçe kokan “Baş koymuşum Türkiye'min yoluna” türküsü eşliğinde destan yazıldı. Bu necip millet, millî şuurunu semalarda minarelerden yankılanan salalarla ve meydanlarda kahramanlık kokan Türkçe ezgileriyle yoğurdu. Şuursuzlar, bu millî şuurun gücünü elbette ki hesaba katamamışlardı; tıpkı bir asır evvel Millî Mücadele ve Çanakkale destanlarında hesaba katamadıkları gibi.

Beş bin senelik tarihin mirasçısıyız. Bu elli asırlık tarihte binlerce şanlı sayfa vardır. Bu sayfalardan biri ekonomik olarak çökmüş, kaleleri ve tersaneleri işgal edilmiş, beyinleri uyuşmuş zannedilen bir toplumu yeniden şahlandırmaya yetecek güce sahiptir. 1919'da Anadolu'da, yuvarlandığı uçurumdan kurtuluş mücadelesinde Türk milletine bir sıcak destan parçası, bir kahramanlık türküsü, bir güzel menkıbe manevi destek vermiştir. Ziya Gökalp'in, Ömer Seyfettin'in, Mehmed Emin'in, Halide Edib'in eserlerinin; Mehmed Âkif'in “Çanakkale Şehitleri'ne” şiirinin binlerce mehmedin ruhunu nasıl yıkadığını hatırlayalım. Tarih bilinci önemlidir. Tarihine ve kahramanlarına sığınan, oradan güç alan milleti yıkmak imkânsızdır. Dil bilinci de böyledir. Herkes bilir ki bir milleti yıkmak isteyenler, işe o milletin dilinden başlar. Dili yok edilen hiçbir milletin millî kimliğini devam ettirebilmesi mümkün değildir.⁸

Türkiye'nin en mühim kültür davası, hiç şüphesiz dil davasıdır. O, bütün davaların başında gelir. Onu halletmedikçe kültürle ilgili diğer meseleleri halletmeye imkân yoktur çünkü düşünce ve duyguları nesilden nesile, insandan insana nakletme vasıtası olan dil, her türlü kültür faaliyetlerinin temelini teşkil eder. Millî ve içtimai tesanüt dil ile olur. Bir milletin dilini bozdunuz mu onun bütün kültür faaliyetlerini aksatmış, mazi ile alakalarını kesmiş, hâlihazırda cereyan eden fikir hareketlerini tam bir karışıklık içine düşürmüş olursunuz. Dili alt üst edilmiş bir millet, kendisini yaşatan ananevi kıymetlerden mahrum kaldığı gibi, istikbalini yaratacak olan içtimai bir fikir nizamı da kuramaz. Böyle bir cemiyette; vazih, derin ve ince bir ilim ve tefekkür hayatı doğamaz.⁹ Bu tespitten de malum olduğu üzere, ülkenizin zengin kültür birikiminin geçmişten bugüne, bugünden de geleceğe aktarılması ancak özüne sadık kalınmış bir Türkçe ile mümkün olacaktır. Destanlarımızdaki o efsanevi anlatım, okuyan veya dinleyen her vatan evladının ruhunda derin bir tesir bırakır. Bu tesir, Türk milletinin en az dört yüz asırlık muhteşem medeniyet deryasının yansımasıdır. Bu medeniyetin

8 Argunşah, *age.*, s.46.

9 Mehmet Kaplan, *Nesillerin Ruhu*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2006, s. 138.

inkışafı, tekrar büyük bir hamle ile medeniyet havzamız üstüne birikmiş külleri üfleyip taze ama kökü mazinin derinliklerinde olan o güçlü sıçrayışın tezahürü Türkçemizi ortak payda yapmakla ondan feyiz alıp milli şuur mefhumunu canlı tutmakla mümkündür. Gerçekten de çağlar boyunca büyük felaketler atlatmış ve yok olma tehlikesi ile yüz yüze kalmış Türk milleti; menkıbelerindeki, destanlarındaki, tarihindeki iman ve kahramanlık kıssaları ile kenetlenmiş ve bu kıssalara uhrevi bir derinlik katan Türkçemizin gücü ile muvaffak olmuştur.

Dil ile düşünür, dil ile konuşur, dil ile anlarız. Yüzyıllar önce yaşamış bir soydaşımız ile konuşup anlaşabilmenin olağanüstü güzelliğini hiç düşündük mü? “Gitme ey yolcu beraber oturup ağlaşalım / Elemin bir yüreğin karı değil paylaşalım.” diyen Âkif gibi gönlümüzü yüz yaşındaki bir türkünün gönlüne dayayıp ağlaşabilmenin esrarına, o türküdeki Türkçenin millî gücüne kafa yorduk mu?¹⁰

Ezgi ve sözün birlikte hayat verdiği türküler, milletimizin tarih içindeki duygularını yüklediği bir arşiv niteliğindedir. Milletimizin nabzı türkülerde atar. Aşkı, acıyı, gurbeti, silayı nasıl algılamamız gerektiğini bize türküler öğretir. Yemen’in feryadı, Çanakkale’nin çılgılığı onlarda saklıdır.¹¹ Hürriyeti uğruna her şeyini feda eden bu millet, kahramanlık destanlarının en ulvi arşivi olan Türkçemizle bayrağımızı bize miras bırakmıştır. Türkçemiz, aynı zamanda bizim medeniyet coğrafyamızı tayin eder. Bugün nerede Türkçe konuşuluyorsa nerede türkülerimiz bağı yanık insanlar tarafından okunuyorsa orası bizim vatanımızdır. Vatanın sınırlarını siyasi haritalar değil, ağızlarda anamızın ak sütü gibi temiz olan Türkçemiz belirler. Sınırlar, kaleler, mezarlar, gömüler, ordular, kudretli siyasiler... Tarihin tozlu sayfalarına hatırlanmamak üzere gömülmeye mahkûm olabilirler. Ancak bir milletin dili asla tarihe ve toprağın altına gömülemez çünkü dil, dünya dediğimiz mekânın yutamayacağı kadar büyüktür. Nitekim Türkçemiz de dünyaya hükmedecek güçtedir.

Biz bu türkülerin ve Türkçenin çocuklarıyız. “Birlikte türkü söyleyebildiklerim benim milliyetimdir.”¹² Türkçemizin en arı kelimeleri, Türk milletinin gönül süzgecinden dimağına damıtılarak aktardığı türkülerde saklıdır. Bütün ortaklıklar şahsi ya da zümrevi menfaat uğruna yok sayılabilir. Ancak

10 Cemal Kurnaz, *Türkülerin Gücü*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2013, s. 8.

11 Mehmet Kaplan, *Sevgi ve İlim*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2002, s. 278.

12 Nevzat Kösoğlu, “Türkü Kimliği”, *Millî Kültür ve Kimlik*, İstanbul 1997, s. 25.

dil kardeşliğinin, aynı zamanda tarih, kültür ve kader kardeşliği olduğu için sarsılması, bozulması, yok olması imkân dâhilinde bile değildir.

Bilmek lazımdır ki millî dil sevgisi, millet sevgisinin büyük ve bölünmez parçasıdır. Millî dil sevgisi bütün manasıyla bir millî renk sevgisidir. Bu millî renk, al renktir fakat Türk milletinin bayrağındaki millî rengi meydana getiren unsurlar, sadece kumaştan ve boyadan ibaret değildir. Bu milletin rengi, onun tarihini dolduran sanat ve medeniyet maceralarının kültür hareketlerinin, iman ve mefkûre hamlelerinin; büyüme ve korunma savaşlarının; başka milletlerle yapılan dil, kültür ve medeniyet alışverişlerinin ve bilhassa vatan topraklarının hep birden meydana koyduğu mukaddes terkiptir. Türkiye’de bir Yahya Kemal Türkçesi, bir Refik Halid, Halide Edib, Faruk Nafiz, Orhan Seyfi Türkçesi bugün hâlen en sevilen Türkçe ise bir Yûnus Emre ve bir Karacaoğlan Türkçesi birbirinden farksız güzel Türkçeler hâlinde en çok sevilen dillerse bunu milletimizin büyük ve millî dil şuuruna borçluyuz.¹³ Türk dili, şiir söylemek, hatta söz söyleme için, türlü sazlardan başka dile ses katan ahenk unsurlarının en mühimlerinden olan kafiyei icat eden lisandır.¹⁴

İşte, Yahya Kemal’in deyişi ile anamızın ak sütü gibi temiz ve kutsal olan, Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın ifadesi ile ses bayrağımız olan Türkçemiz; millî benliğimizi, millî kültürümüzü, millî şuurumuzu, kalbimizde var olan sarsılmaz imanımızı işleyen varlık sebebimizdir. Milletçe kutsal mabetlerimizde en kalbi duyularımızla ve en tatlı sesimizle okuduğumuz Hakk’a yakarışımızın özü olan ilahilerimiz de büyük oranda sekiz asır evvel Yunus’un bize hediye ettiği güzel Türkçemizin işlenmiş incileridir. Kerkük’ün çığlığını, Musul’un bekleyişini, Doğu Türkistan’ın ümidini, Karadeniz’in çırpınısını, Tuna’nın destanını, Bosna’nın yakarışını, Kırım’ın hasretini... Velhasıl sadece Anadolu Türklüğünün değil Adriyatik’ten Çin Seddi’ne tüm dünya Türklüğünün sığınağı ve bir gün alevleneceği muhakkak olan millî şuur hareketinin kıvılcımı Türkçe olacaktır.

SONUÇ

Çalışmamızda Türkçemizin millî birlik ve beraberliğimizde oynadığı mühim rolü tarihi seyir içinde misallerle ortaya koymaya çalıştık. Türk milletinin tüm badireleri namüsaid şartlarda dahi bertaraf edebilmesinin temelinde güçlü ve yön verici Türkçe olmuştur. Tarihin her döneminde varlık mücadelesi eşliğinde ya büyük bir komutan ya da basiretli bir devlet adamı muhakkak suretle Türkçenin lokomotif gücünü kullanarak milletini hedefe

13 Nihad Sami Banarlı, *Türkçenin Sırları*, LM Yayınları, İstanbul 2007, s. 186.

14 Banarlı, *age.*, s. 15.

kilitlemiş ve mücadelesinde millî gücü üstün kılmıştır. Ozanlar, edipler, ha-tipler, veliler hep Türkçenin anlaşılabilirliğini, coşkunluğunu keşfetmişler; bu toprakları necip Türk milletine vatan kılma yolunda Türkçenin millî gücünü kullanmışlardır. 21. asırda bize düşen vazife; dilimizin tarihî rolünü iyi öğ-renmek, çocuklarımız ve insanlarımızın gönlünü Türkçemizin birleştirici ve tesirli zemzemiyle yıkamaktır.

Kaynaklar

- ARGUNŞAH, Mustafa, *Dil Yarası*, Türk Ocağı Kayseri Şubesi Yayınları, Kayseri 2006.
- BANARLI, Nihad Sami, *Türkçenin Sırları*, LM Yayınları, İstanbul 2007.
- ERGİN, Muharrem, *Orhun Abideleri*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2006.
- KAPLAN, Mehmet, *Kültür ve Dil*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2008.
- _____, *Nesillerin Ruhu*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2006.
- _____, *Sevgi ve İlim*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2002.
- KÖSOĞLU, Nevzat, “Türk Kimliği”, *Millî Kültür ve Kimlik*, İstanbul 1997.
- KURNAZ, Cemal, *Türkülerin Gücü*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2013.
- MERİÇ, Cemil, *Bu Ülke*, İletişim Yayınları, İstanbul 2002.